

פרוטוקול מס' 80
מישיבת ועדת הכאפ"מ,
שהתקיימה ביום ג', י"ז טיון תש"ב
10.6.52, בשעה 8.45.

משתתפים:
י. גורי - היו"ר
ח. אריאב
י. בדר
ש. דיין
א. הרצפלד
ק. לוז
ט. סנה
ז. סוזאייב
י. פורדר
א. ציזלינג
י. רוקח
מ. קלמר
ז. שפר

נעדרים:
י. אפרתי
א. מ. בניחובסקי

מוזמנים:
ד"ר ברגמן - הממונה על הכנסות המדינה;
מר קיטרון - משרד המשפטים;
מר הורוביץ - המנהל הכללי של משרד האוצר;
מר ספינק - משרד האוצר;
מר בזק - מזכיר.

סדר-היום:
1. תקנות שעת חירום בדבר רישום הזהב;
2. חוק לתיקון פקודת מס-הכנסה;
3. דין-וחשבון מפי מר הורוביץ על המשא-ומתן בלונדון.

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה.

לפי החלטתנו מאתמול אנו מקדימים את הקריאה בתיקונים של תקנות שעת חירום, היועץ המשפטי הכין לנו הצעה מתוקנת בתוספת פסקה המקנה לשר האוצר סמכות להוציא צו על רישום הזהב.

מר קיטרון: החוק שהונח על שולחן הכנסת הוא חוק בן שורה אחת בדבר הארכת תוקף התקנות. כיוון שרוצים לשנות זאת כאן - היה צורך להעתיק שוב את כל התקנה - ולכן ההצעה הנוכחית ארוכה קצת יותר. זהו רק ענין טכני.

י. גורי: הצעה כזאת צריכה לבוא לקריאה ראשונה, כיוון שהיא מהווה חידוש. היא צריכה לבוא לקריאה לפני ה-30 ביוני, כי ביום זה פוקע תוקף התקנות.

היו"ר י. גורי: אתמול נתעוררה השאלה הזאת בוועדת המשנה. היועץ המשפטי חיווה את דעתו בעד אפשרות של שינוי כזה ללא צורך בקריאה ראשונה נוספת במליאת הכנסת. אם הוועדה תפסוק בענין זה, ואם המיעוט יעמוד על זכותו - הוא יוכל להעביר זאת לוועדת הכנסת.

היו"ר מרדכי אהרן את התקנה עם התוספת

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
10.6.52

מר קיסרוב:

כפי שאמרת, רוב הדברים הם העתקה מילולית של התקנות שהורעדה באה להאריך. ישנם שני חידושים: (א) במע"ף (ב), היינו: המע"ף החמישי החדש; (ג) הוספת המלים: או על תקנה 5, במע"ף הדן בעבריינות.

י. נדר:

עד כמה שאני מבין, אין בתקנות שעת חידום מ-1939 הגדרות של זהב.

מר קיסרוב:

בתיקון שקיבלנו בכנסת הראשונה בשנת 1949 בקשר עם יצוא זהב, קיבלנו הגדרה כלשהי לזהב. מה היחס של הגדרות קודמות להגדרה זו?

י. נדר:

א. ציזלינג: אני מבקש, במקום אאאא "30.6.52", לכתוב: "תקפו של החוק יהיה מיום קבלתו". התאריך 30 ליוני נקבע משום שעד אז קיימות תקנות שעת חידום. מכיוון שיש לנו שני חידושים - יש לשנות את המועד.

ז. שפר:

כאן כתוב: "או שהב אס מטבע זר". ומה אם יש לאדם שני הדברים?

ק. לונד:

לפי חוק הפירושים "או" פירושו "או/ו".

מר קיסרוב:

בתקנות 1941 ישנה הגדרה לזהב. אלא ב-1949 כאשר הכנסת קיבלה חוק בדבר איסור יצא של זהב, הוגדרה זהב למטרה זו בהגדרה הרבה יותר רחבה, כלי לכלול גם דברים שונים אחרים שאינם נכללים בהגדרה הכללית. אשר לתחילת החוק - אם רוצים לשנות את התאריך, יש לבטל את אאאא החוק הקיים, כי אחרת עד ה-30.6.52 יהיו שני חוקים.

י. נדר:

אני מתנגד שבמקרה של פסק-דין, יוחרם הזהב. אני רוצה שלבית המשפט תהיה סמכות להחליט אם יש להחרים את הזהב או לא. אין לכבול את ירי בית המשפט בענין זה, כי זה מראה על חוסר אמון בבתי המשפט. יש לתת לבית המשפט סמכות להחרים, אולם אין להטיל עליו את החובה לעשות זאת. לפעמים יכול להיות משפט בגלל שגיאה פורמלית - ואז יחרמו את הזהב. אשר לרישום, אני חושב שהרישום עצמו הוא רק בזכו סמן, ויגרום לעבריינות. מאסא אמרה הממשלה את המסחר צא בזהב, הוא נעשה למסחר החי ביותר והמסחר היחיד שיש בו רווחים.

ז. סוזאייב:

על סמך מה אנו דנים פה בקריאה ראשונה? היו ד אמר שאנו רק נבדוק עכשיו על העקרון, ואחר-כך יעבור הענין לוועדת הכנסת.

י. נדר:

החוק לאיסור מסחר בזהב א הביא אדם שיש לו זהב, לידי כך שלא ימכור אותו ולא יקנה זהב. אולם החוק אאאא איפשר לו להחזיק בזהב. היום, אחרי התקנות האלו על החרמת חלק מסטרי הכסף הרי כל אחד מבין שאפשר להחרים הכל, ואם רוצים את הזהב, אין זה נעשה בכדי למסח אותו מפני גניבה. אם הממשלה רוצה להיות כנה, עליה להביא לבו חוק על החרמת זהב, אלא או על הפקעת הזהב בתשלום. החוק לרישום הזהב בלי החרמתו או הפקעתו בתשלום איך נותן מאוסה. אני מעד הפקעה בתשלום מתאים. היתה לנו דוגמא בניירות-הערך הנריטיים והאמריקאיים. המדינה הפקיעה אותם, ואינני יודע מדוע מותר להפקיע ניירות-ערך ואסור להפקיע זהב. אולם המחיר שבו הפקיעו את ניירות-הערך היה מטש גזל. אי-אפשר לתת לאדם 1/5 מערך הנזיר. יש לעשות זאת לפי השער המעשי, וזאת אציע.

ז. סוזאייב:

אמרו התקיימה ישיבה קצרה של ועדת המשנה, והיה עלינו לברר אם התיקון הזה הוא בגדר הנושא. פורטמו תקנות שעת חידום על איסור המסחר בזהב, ואותן הביא לנו להאריך, היות ותקפו פוקע ב-30.6.52. לא התווכחנו על כך בכנסת, אלא אולם אם רוצים להביא כאן ענין פרינציפיוני חדש - אנו רוצים להביע את דעתנו עליו בכנסת בקריאה ראשונה. הוועדה רוצה כאן להוציא חלק מהצעת החוק המונחת בדיון בוועדת הכספים, ולהוסיף

ישיבת ועדת הכספים
10.6.52

ז. סוזאייב:

אותו לתקנות שעת חירום שכבר עברו קריאה ראשונה בכנסת. אני דורש: או להקדים את הדיון בוועדת הכספים על הצעת החוק לפיקוח מטבע זר, שעבר את הקריאה הראשונה בכנסת, או - אם רוצים להוסיף זאת לתקנות שעת חירום - להחזיר זאת לכנסת לקריאה ראשונה. בצורה זאת, בפי שזה טובא כאן, אין זה בגדר הנושא, ואני מתפלא על היועץ המשפטי שחיווה את דעתו אחרת. אולי הייתי מצליח לשכנע את הכנסת בכך?

הינ"ר י. גורני:

יש להבדיל בין שני דברים: יכולה להיות השקפה שענין זה איננו בגדר הנושע מבחינה פורמלית. כפי שאומר היועץ המשפטי מבחינה זאת הדבר הוא בגדר הנושא. אפשר להגיד, שאמנם הענין הוא בגדר הנושא, אולם מבחינה ציבורית מבקשים להחזיר זאת לקריאה ראשונה בכנסת.

מ. סנה:

אם בוויכוח בקריאה ראשונה מעלה אחד מהחברים בכנסת הצעה חדשה, הרי ברור לכל שבועדה הוא ירחיב אותה וידרוש עליה הצבעה. הצעה זאת הועלתה על ידינו בקריאה הראשונה, דרשנו את רישום הזהב. אי-אפשר להגיד כעת שזה איננו בגדר הנושא. בוועדה יכול אותו חבר להיות המציע של אותה הצעה, יכול להציע אותה גם חבר אחר שהשתכנע בינתיים מבחינות. במקרה זה היה זה שר האוצר.

אשר לגוף הענין: - אין אנו רואים כל הכרח לעשות את הדבר בשני שלבים. אני מציע לכתוב משפט אחד: "דין מטבעות זהב ומטילי זהב כדין מטבע זר". אני מודיע שבכל אד דיון שיהיה, גם בקריאה הראשונה על חוק פיקוח על מטבע זר, זאת תהיה הצעתנו.

א. סוזאייב:

את ההצעה הזאת העלה אחד מחברי מפ"ם שהיה האחרון בוויכוח, ולא הספקנו לדון על כך.

א. ציזלינג:

פירוש הדבר שלאחרון המתווכחים אמור להציע דבר חדש, אלא לחזור על דברי קודמיו, כי אחרת לא יוכלו האחרים לענות לו.

ברצוני להוסיף, שכל מה שנאמר עד עכשיו זה מבחינה פורמלית. אבל גם מבחינה ציבורית אין חבר הכנסת סוזאייב צודק. היה על זה ויכוח, כשם שאמר חבר הכנסת סנה.

י. גורני:

בכנסת אין מקבלים חוקים באופן ארעי, אלא ישנם שלבים. שלב ראשון: ההצעה צריכה להיות 48 על שולחן הכנסת וחייבת לעמוד על סדר-היום, ביום ר' של השבוע הקודם. כאשר סיעה מסויימת רואה את סדר-היום, היא יכולה להחליט שהסעיפים בו אינם בעלי חשיבות מסדרגה ראשונה בשכילה, והיא יכולה לוותר על נוכחותם של אלא כל חבריה באותה ישיבה. זאת עשתה סיעתנו בוויכוח בקריאה הראשונה על הארכת התוקף של תקנות שעת חירום אלו. אילו בכנסת שלנו היה נוהג שכאשר חבר מציע הצעה חדשה, יכול חבר אחר לקום ולדרוש לענות לו - היה הדבר אחרת. אולם הינ"ר לא יפתח אצלנו דיון על הצעה כזאת אלא שהובאה אגב הוויכוח על ידי חבר כנסת ואי-אפשר, אפוא, להגיד שחברי הכנסת הביעו את דעתם בהצעת חבר הכנסת ציזלינג. לכן יש צורך בקריאה ראשונה.

המקור של החלטות ועדת הכנסת בנוגע לחידוש הוא בהצעת החוק על דיירי-משנה. אצאמר לם הביא הצעות נוספות בדיון בקריאה ראשונה בכנסת, בכל זאת אחרי שדרש להכנסת אלו לחוק, החליטה ועדת הכנסת שכיוון שהצעות אלו אינן פרוצידורליות גרידא, אינן אלטרנטיביות אלא מוסיפות שינוי לחוק מטייפואלי ומוסיפות סמכויות לפקיד מוסטך, וכיוון שהן לא היו בהצעה הקודמת - זהו חידוש, ומר לם היה צריך להביא הצעות חדשות לקריאה ראשונה.

י. הנקס:

אין זאת שאלה של שכנוע הדדי, אלא של הוגנות, של הגנה על הפרלמנטריזם. אסור לטנוע בעד חברי הכנסת מלהביע את דעתם בנוגע לתקנות. מדובר פה על תקנות והארכת תקנות, ולא על שינויים בחוק. האופוזיציה התנגדה בכלל לקיום תקנות. אבל הממשלה אמרה: אנו מבינים חוקים, ועד שהם יהיו מוכנים, יש להאריך את התקנות לחדשים מספר. החלטנו שעל כך לא נעמוד הרבה, ונסבול את הדע עוד חדשים אחדים. אולם אילו ידענו שעומדים להכניס שינוי כזה - היינו מתייחסים לכל הענין אחרת.

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
20.6.52

א. ציזלינג:
אני מבקש להעריכה את העניין באופן דחוף לוועדת הכנסת, מבחינת הפרוצידורה: אם אפשר למנוע הכנסת תיקון שהוועדה הכירה שהוא בגדר העניין. אין זה עניין של קפריסה. עניין טיפול כזה צריך להיות לא פחות רגיש מאשר טיפול במטבע. דחיה תתן אפשרות להברחה.

היו"ר י. גורני:
אינני יכול להעמיד הצעה זו להצבעה, כי אין זה עניין לוועדת הכנסת. היא יכולה לקבוע רק בעניין הפרוצידורה. וכאן החלטנו שהיא בסדר. ועדת הכנסת אינה יכולה להחליט אם המיעוט או הרוב צודק כאן. אני מודיע לסגן יושב-ראש הכנסת היושב כאן, שהוועדות נקטת מנזבזות את זמנן לריק על ויכוח עקר. אני מבקש שהנשיאות תתן את דעתה על כך. אני מוכן למסוך זאת לנשיאות בכתב.

אני לא הצבעתי בעד הבקשה של סיעת הציונים הכלליים, אבל גם לא יכולתי להצביע נגדה, משום שהיה בה הגיון ידוע.

מ. סנה:
לגוף ההצעה אני מציע שהחוק שיוכן לקריאה ראשונה, יגיד שדין מטבעות זהב ומטילי זהב כדין מטבע זהב. כמו בעניין המטבע הזר שקדם לו רישום.

מר קיטרנון:
אם רוצים להחריט את הזהב - יש להכין הצעת חוק מיוחדת. התיקון המנוסח של מר סנה אינו מספיק מבחינה טכנית.

מ. סנה:
אינני מתכוון שישארו דוקא המלים האלו, אולם שהתיקון יהיה ברור זה, שהמושג "מטבע זהב" יורחב גם על זהב.

היו"ר י. גורני:
אם אתה רוצה, לא אעביר זאת היום לנשיאות, אלא אזמין את שר האוצר ונשמע מפיו בירור.

א. ציזלינג:
אני מבקש שכאשר יובא הדבר בפני הכנסת, תיסבך העובדו שזה בגדר הנושא, כי אחרת יגידו שוב שאין זה בגדר הנושא.

י. גורני:
אני מסכים, אם היו"ר יסביר זאת ויזמין את החברים לדבר על כך.

היו"ר י. גורני:
אני מסכים לכך.

מר קיטרנון:
אני מבין שהתיקון יהיה מיום קבלת החוק, ולא מיום 30.6.52. אני כתבתי בסעיף החדש בדבר מסירת דו"חות על זהב ולפיו חלה החובה לרשום גם על כלי זהב. אני מניח שלא זאת הכוונה, והמטח זהב לא מכרון שיכלול גם כלי זהב, ואני מניח שיש לשנות זאת. האיטור על מסחר בזהב אומר בפירוש שאין זה אלא על מסחר בכלי זהב.

מ. סנה:
למה לא להגדיר זאת באופן חיובי: מטבעות ומטפלים?

היו"ר י. גורני:
על כך נחליט בסוף.

קיבלתי ידיעה שחבר הכנסת גניחובסקי בעדר מהישיבה לרגל פטירת אביו. אני אביע לו תנחומים בשם הוועדה.

ז. שפר:
אני מבקש מהיו"ר שימסור לנשיאות בכתב, ביחד עם העניין של דיבורים לסדר, גם את העניין של הבקשה של סיעת הציונים הכלליים.

חוק לתיקון פטורדת-מס-הכנסה:

היו"ר מרדכי שטרן:
על ידי הד"ר ברגמן (א), 5 (ב).

ד"ר ברגמן:

הסעיף על נכסים המופיעים כבר היום במס-הכנסה יופעל כבר עכשיו. יש לשלם מס-הכנסה על הפרש של הרווח, ואילו על הפסד במכירה כזאת תתקבל הנחה. נכסי-דלא-ניידי ישארו

ד"ר ברגמן:

רק בחוק מס-שבת-מקרקעין שיתוקן. נכסי דניידי אחרים יופעלו כאשר יקבל
שר האוצר. מס רווח הון היום יחול על כל הציוד התעשייתי והעסקי ועל מכונניות,
בסיג של השקעת הנכס הנמכר בהשקעה מאושרת.

מ. סנה:

אני חושב שפה נעשה דבר חסור מאד הטביא אותי לידי
הרהור. יש כאן נזק יותר מאשר תועלת. אנו דרשנו זק
רב מס רווחי הון, דוקא מהון המושקע לא בייצור. בהצעתנו הגענו עד כדי כך
שמחקנו מס שבת מקרקעין, וכללנו הכל במס רווחי הון. פה יוצא שמבטלים כל זאת,
ורוצים להטיל את המס רק על ציוד תעשייתי שהתייקר, בעיקר בקשר עם הפרשי
השער. אותו מעט הון שהלך בדרך הנכונה והושקע בציוד להגברת הייצור - עליו
ישלמו מס. אצ לי שנו בענין זה מחנך באשראי ומפעלי תעשייה רבים אינם יכולים
לעמוד בכך, ועליהם למכור חלק מהציוד שלהם כדי לכסות את ההפסדים. דוקא פה
מטילים מס? מבחינת המשק הלאומי זה הכוונת החוד של הפגיעה. המס נגד
הקטור הפרודוקטיבי ביותר בין בעלי ההון. החוק הזה התחיל מדבר צודק, והוא
התברר. אני דורש שהוא לא יהיה כרוך בפעולה של מכירתם אלא בעליית ערך ההון,
ושיוטל בעיקר על הון המושקע באופן לא יצרני ואז יועלה מ-25% ל-35%.

כיצד תקבע את המס על עליית ערך המחירים?

י. רוקח:

אפשר לעשות זאת. אם הצעתנו לא תתקבל - נציע את
התקון שלנו בכיוון זה.

מ. סנה:

קראתי בעתון שיטבה הצעה כזאת בוועדה. לאור ההודעה של
שר האוצר מאתקול, יש למס רווחי הון חששות אחרת,
הרבה יותר קטנה מזו שהיתה לו לפני שבוע. משום כך, כיוון שכל נקודת הציוד
עברה לבעיה הריא, אין צורך בדיון מרחיק לכת על הצעת החוק של ד"ר ברגמן.
אני מבקש מהיו"ר שיתן לנו זמן עד סוף להביא הצעות מנוסחות בענין זה, בלי
נימוקים.

י. כנר:

בסעיף 2(ג) כתוב שהשקעה מאושרת זאת השקעה בתעשייה,
בנין או תחבורה. הרי נאמר שעל מכונניות רוצים להטיל
את המס, ומה זאת, אפוא, "תחבורה"? יש להגדיר: תחבורה עירונית, או כדומה.

י. רוקח:

כתוב: "מאושרת". לא יראו צורך במתן ההנחה - לא
יאשרו את זאת.

ד"ר ברגמן:

האם לא כדאי להוסיף את המלה "מלאכה" אחרי "תעשייה"?
ישנם אצלנו מפעלים רבים שאינם מבחינת תעשייה אלא
בבחינת מלאכה. הם מתפתחים יפה ומועילים מאד, וכדאי לשחרר אותם.

י. רוקח:

זה מתפצל לאלפי בתי-מלאכה. השאלה היא אם יהיה מי
שיאשר בכל אחד מהם.

היו"ר י. גורני:

כתוב: מבנים, מוסדה וכדומה. האם הכוונה היא גם
לאלה הקשורים בקרקע או בבנין?

י. רוקח:

זה לא קובע בשביל הפחת. גם בעד מתקן מחובר לקרקע
מורידים פחת. אם אי-אפשר להזליט אותו - הוא נחשב
אצ כנכס ולא ניידי וחל ~~הוא~~ מס שבת מקרקעין.

ד"ר ברגמן:

מה פירוש "רהיטים"?

י. רוקח:

ריהוט עסקי או תעשייתי, או של בית-מלון וכדומה,
הנתון לפחת.

ד"ר ברגמן:

אחרי כל התיקונים האלה, מה ישאר תחת המס?

י. שפר:

ציוד תעשייתי ומכונניות.

היו"ר י. גורני:

אינני מבין: "למעט מטלסלים עליהם חל סעיף 5(1)(ב)"?
מה סממטים כאן?

מ. קלמר:

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
10.6.52

אני מציע להוסיף: או ועד מקומי שהוא חלק של
רשות מקומית.

א. ציזלינג:

ד"ר ברנסון:
בסעיף 8(ג) מדובר על פטור מהמס של הכנסה של כל
רשות מקומית בטידה שאותה הכנסה לא הושגה ממסחר,
מלאכה או עסק שבהם עוסקת רשות מקומית. בסעיף 2 כתוב: ושום מקומית, מועצה,
עירייה... הכולל אגודה שיתופית או חבר אחר כלשהם, המשמשים אותה שעה בתפקידי
רשות מקומית.

א. ציזלינג:

אני מסתפק בכך.
אתצטעף (ג) אני מבקש למחוק, כלומר: אינני רוצה שתהיה
אפשרות לשחרר זכויות מתשלום מס-הכנסה.

י. רוקח:

אני מסכים לנוסחה של שחרור מס-הכנסה של שכר
העבודה של שוליות, אולם אני מבקש שיוגדר: שוליות.
נוסף לכך אני רוצה שישחררו מן המס את דמי הכלכלה שמקבלים חיילים בצבא החונה
זוהי קצובת טחיה, הפטורה מן המס לפי החוק.

א. ציזלינג:

י. ברך:
אני מציע להכניס לרשימה: עולה במשך השנה הראשונה
לעלייתו, ושנתיים אחר-כך.

הכנסה

תיקון זה הוצע על ידי, והוסלם לשחרור של 2,000
ל"י של עולה חדש, במשך השנתיים הראשונות לעלייתו

היו"ר י. גורני:

ארצה.

אאאאאאאאאאאאאאאא

י. ברך:

אבל אני מציע לשחרר אותו לגמרי. כמו-כן אני
מציע: חייל בצבא הקבע, בנוגע למס-הכנסה שהיה
חייב לשלם מ-75% של שכרו. אם הוועדה תבוא לידי הסדר סופי המתקבל בערך
על דעת הוועדה - אותר על זה.

ז. סוזאנינג:

אנו הצענו להוסיף ל-300 הל"י שלכוי לעולה, עוד-
ניכוי של 500 ל"י. מה בקשר להצעה זו?

היו"ר י. גורני:

חברי הכנסת רוקח וציזלינג מציעים לשחרר שכר עבודה
של סטודנטים מס-הכנסה. האם הכוונה היא לשחרר
את כל הכנסתם מן המס, או רק את שכר הלימוד והוצאות הלימודים?

א. ציזלינג:

אני משאיר לשר את האפשרות להתקין תקנות בענין זה.
אני רק קובע את הפרינציפ, שיש להתחשב בהוצאות אלו
בענין זה יש להבחין בין סוג הלימודים ובין גובה ההכנסה. אין זה כרוך
רק בהוצאה הישירה של שכר לימוד. ישנו אדם העובד תוך כדי לימודים, ואחר
הלומד תוך כדי עבודה. יש להגדיל בין שניהם. זהו ענין מסובך, ולכן אני אומר
שחרור בשיעורים ובחגאים כפי שיקבע שד האוצר ושר החינוך. אני רק מבקש לפרט:
בתי-ספר גבוהים, טכניים, וכו', לא רק האוניברסיטה.

י. רוקח:

אדם הולך לצבא בגיל 18-20, ורק אחר-כך, אחרי שנותק
מהלימודים במשך כמה שנים, הוא חוזר לספסל הלימודים.
זוהי הכבדה גדולה. נוסף לכך סטודנטים רבים - רובם - עוזבים את בתיהם, כי
אין הם גרים בירושלים או בחיפה, ויש להם הוצאות נוספות של חדר וכו' בקשר
עם לימודיהם, ועליהם לעבוד פני שנים. יש לנכות את שכר הלימוד, שכר הדירה
והוצאות לספרים וכדומה, וחוף מזה יש לשחרר סכום יותר גדול מאשר לשאר
האזרחים, 500 לירות נוסף על הרגיל. אין אני מסכים לתקנות בענין זה.

היו"ר י. גורני:

התברר שחברי הוועדה הם בעד שחרור סטודנטים - בין
אם סוגים סוגרים או בתקנות. לדעתי לא צריך לשחרר
את כל הכנסתו, אלא להתחשב בהוצאות הלימודים וזיכור וכדומה. אם הסטודנט
מרויח מעט - מרי מסילא אחרי הניכויים וההנחות לא ישלם מס-הכנסה; אם הוא
מרויח הרבה ונשאר לו עודף גדול אחרי כל אלה - מדוע לא ישלם?

ישיבת ועדת הכספים
10.6.52

פ. לונ:
לגבי ההצעה על בתינת המסכות להתקין תקנות לשר האוצר ולשר החינוך, אין זה טוב, כי המטונה על ביצוע החוק הזה הוא שר האוצר.

שר האוצר ראוי בכלל לפטור - בצו - טוגי עסקאות. ועדת הכספים צריכה רק לבסס את רצונה על העקרון. אני מניח שישנם מקרים רבים שבהם יש לפטור מס-הכנסה. אתמול קיבלנו תזכיר מהסטודנטים; מחר אנו יכולים לקבל תזכיר דומה מגוף אחר, שלא חשבנו עליו קודם; ולכן אין להגדיר זאת, אלא להשאיר זאת לתקנות.

א. ציזלינג: אני מודיע שאני מסכים להגדרה.

ד"ר ברגמן:
מובן מאליו שבתוקף תפקידי עלי להתנגד לכל שחרור. אי אפשר לתת לאנשים עידוד על ידי הקלות במס. אם רוצים לעודד אותם - יש לתת להם כסף, אבל לא דרך האדמיניסטרציה החלשה שלנו. אם מחליטים לעשות כך, אני מציע להכניס זאת בסעיף 11, בין ההוצאות.

היו"ר י. גורני:
ישנה הצעה אצא, אפוא, האומרת לשחרר ~~אצא~~ ^{חלק} מס-הכנסה של הסטודנטים מן המס; ~~אצא~~ ^{אצא} בין אם זה יוגדר בחוק או בתקנות. החלק שיסוחרר יהיה שכר הלימוד והוצאות הלימוד.

י. רוקח: אני מציע לנכות גם את שכר הלימוד שמשלמים סטודנטים שאינם גרים בצל משפחתם.

א. ציזלינג: אני מצטרף להצעה זאת, אבל אני חוזר ומדגיש: ההנחה תהיה רק משכר-עבודה.

א. הרצפלד: אני מתנגד למונח: "לימוד". אני מבקש להגדיר בדיוק: ספרים, או כדומה, דברים שהם ספיציפיים לסטודנט.

י. גורני:
אני חשתי שנסתפק בהמלצה כללית בפני השר. כיוון שאני רואה שהדבר נעשה מעשי, יש לי כמה הצעות: (א) אין זה ענין של שחרור, וזה צריך לבוא בסעיף 11; (ב) אני מציע שיהיה סייג במסגרת של זיכוי או זכוי, כיוון שאי אפשר שזה יהיה זיכוי - כי ~~אצא~~ ויתרנו על נקודת ההקפאה - אני חושב שיהיה זיכוי, ואולי זיכוי של 80-100 ל"י. אינני רואה שום הבדל בין מקרה של סטודנט עובד בעצמו, ובין סטודנט הנתמך על ידי הוריו, ויש לתת הנחה גם להם. במקרה השני, העומס הוא גדול יותר. אני מציע שנכניס לרשימת הזיכויים, כדוגמת ה-200 ל"י לביטוח, א זיכוי נוסף שאינו עולה על 40% של ההוצאה המעשית, אבל לא למעלה מ-100 ל"י, בנוגע להוצאות לימוד של סטודנטים.

היו"ר י. גורני: החוק מאפשר כבר מקרה אחד האומר ~~אצא~~ שמטלמדים נחשבים ילדים עד גיל 24.

הוחלט: לקבל את ההצעה האומרת שיש לשחרר מן המס הוצאות שכר-הלימוד של סטודנטים והוצאות הלימוד שלהם, וכמו-כן הוצאות שכר-הדירה שלהם, במקרה שאינם גרים עם משפחתם. (בעד ההצעה - 6; נגד - 5).
הוחלט לשחרר מס-הכנסה בחלק של הכנסתו משכר-עבודה.

היו"ר י. גורני: בענין נערים עובדים, ההצעה היא שנערים עובדים עד גיל 18, שכר עבודתם יהיה משוחרר מס-הכנסה, ללא קשר עם שיעור הכנסתם. ההצעה היא גלתי מסוייגת.

הוחלט: לקבל את ההצעה.

ד"ר ברגמן: בענין הזכיונות ברור שהיה צריך למחוק זאת משנת 1948, אבל יש לנו ויכוח עם שני בעלי זכיונות הטוענים שיש להם זכות במס-הכנסה. אנו טוענים שזכות זאת בטלה כבר למעשה לפי המבדט עצמו. אם תתקבל עכשיו החלטה לבטל זאת - פירוש הדבר יהיה שעד עכשיו היה קיים, ואין זה רצוי.

י. רוקח: מי הם שני בעלי הזכיונות?

ד"ר ברגמן: אינני רוצה לענות על זאת כעת כאן.

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
10.6.52

אני מבקש לדחות את ההצבעה למחר, כי ברצוני עוד לשקול בדעתי את העניין.

היו"ר י. גורדי:

(א) אם זה נשאר, מותר יהיה להכניס סעיף כזה בזכיונות גם לעתיד, ואז הוא יחייב.

א. ציזלינג:

(ב) אפשר להבטיח זאת על ידי הודעת היו"ר

שזה מחילא בשל ומבוטל.

י. גורדי:

כיוון שבכך זה הגיע לסדר-היום, אני רוצה להגיד שאני מסכים לדחות על תנאי שהוועדה תזמין את שר החוץ שימסור הסברה בעניין זה. כאשר דנו על ויתור זכיון האשליג, הזמנו גם את שר החוץ ולא את שר האוצר. אני מציע אצא באופן פורמלי, לבטל כל שחרור ממס-הכנסה בזכיון כלשהו.

היו"ר י. גורדי:

שליחת נציג נוסף של הממשלה יהיה לפי ראות עיניה של הממשלה, ואם היא לא תרצה - לא תשלח.

א. ציזלינג:

יש לי תיקון: בסעיף (ג), ביחס לאגודות שיתופיות כתוב: את ההכנסה של אגודה שיתופית; אני מבקש להוסיף: או חלק של הכנסתה. אינני רוצה שתהיה טענה פורמלית שאי אפשר לעשות זאת, אם "הלוואה וחסכון" עוסקת בחלקה עם חברים, אי-אפשר לשחרר עכשיו, או הכל או לא כלום. אני משאיר זאת לשיפוטו של השד.

ד"ר ברנמן:

אני חושב שחבר הכנסת ציזלינג מתכוון אך ורק לחלק זה של ההכנסה הנובע מעסק עם חברים. בחוק המקורי היה כתוב: משוחררת ממס-הכנסה של אגודה שיתופית, במידה שהושגה מעיסוק עם חברים. זאת מה שמציע חבר הכנסת ציזלינג.

א. ציזלינג:

אגודה שיתופית, צרכנית, מקבלת בהיקף זה של פעולתה שחרור מסויים. בקיבוץ אגודה כזאת היא חלק של הפונקציה הכללית של הקיבוץ. צריך שהיא תוכל לקבל הנחה על חלק זה של פעולתה.

י. גורדי:

לעניין זה של אגודות שיתופיות ישנה הסטוריה שלמה. זה קשור בעניין קופות-מלווה העושות עסקים עם חברים במובן זה שהם משלמים לחברים ומקבלים את הרבית מן החברים. יש להם גם עסקים אחרים. היתה שאלה: למה לקופת מלווה גדולה יהיה דין אחר מאשר לבנק? אם ישנה כוונה לחזור למצב שהיה קודם - יש לפתוח בכך בדיון.

ח. אריאב:

מה זאת "אגודה העוסקת עם חברים"? האם זה כולל גם אגודת שיווק, או שפירוש הדבר: אגודה שהכל, עד השולחן האחרון שלה, נרכש אצל חברים וכדומה?

ד"ר ברנמן:

הכוונה איננה לאגודת שיווק. ישנם רק אגודות מעטות כאלו, ביטוח בקצ' וכדומה.

ח. אריאב:

אינני רוצה שיבוא תיקון אבסורדי בחוק, שאיננו אוטומטי.

א. ציזלינג:

אני מציע להוסיף: "...או חלק מהכנסותיה של אותה אגודה מפעולות שכנגדל משחררים אותן מתשלום ממס-הכנסה". האגודה הצרכנית במושב עובדים, הכנסותיה משוחררות ממסים. היא עוסקת רק עם חברים. הוא הדין ביטוח בקר. אם אין אגודה כזאת - היא לא תיגנה מהשחרור; אם ישנה - חייבים בשבילה לכתוב זאת בחוק, ואין זה אסון. אם אגודה עוסקת רק עם חברים - משחררים אותה; אם היא עוסקת רק עם חברים, ורק אדם אחד איננו חבר - מדוע לא לשחרר את אותו חלק שבו היא עוסקת עם חברים? זאת אני מציע ולא יותר.

ק. לונד:

אפשר להסכים להצעה: הכנסתה של אגודה שיתופית העוסקת בעיקר עם חברים, תהיה פטורה ממס-הכנסה באותו חלק שהיא פאה מהעיסוק עם חברים.

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
10.6.52

אני מסכים להצעת חבר הכנסת לוז, ~~אנא לא~~

ש. דיני:

אני מציע לפתוח בדיון בהצעת אלו.

י. בדר:

לא יהיה דיון בענין זה, ואני עובר להצבעה.

היו"ר י. גורני:

הנדל"ט: לקבל את ההצעה המשותפת של חברי הכנסת ציזלינג-לוז:
"אותר חלק מההכנסה שבא לאגודה שיתופית מעיסוק אצ
מעיקר עם חבריה". (בעד - 5; נגד - 4).

לחברי הכנסת י. בדר, ז. סוזאייב.

הסתליגות:

היו"ר י. גורני: ישנה הצעה של חבר הכנסת בדר האומרת: לשחרר עולה
חדש לחלוטין ממס-הכנסה במשך שנה מיום עלייתו,
ועוד שנתיים. ישנה הצעה מסוייגת אצא בענין זה בסעיף 11. ההצעה המסוייגת היא:
עולה חדש שהכנסתו אינה עולה על 1,500 ל"י, יינתן לו חיכוך נוסף על הזיכוי
הרגיל במשך 24 חדשים.

הנדל"ט: לא לקבל את הצעתו של חבר הכנסת בדר.

לחבר הכנסת י. בדר.

הסתליגות:

בנוגע לאבא-קבע, הזכות להסתליגות שמורה לחבר
הכנסת בדר, במקרה שההצעה תפול - אם תיפול.

היו"ר י. גורני:

אנו חוזרים לסעיף 3.

א. ציזלינג: בסעיף זה היתה הצעת: "שר האוצר יפרסם אחת לשנה,
ולא יאוחר מאשר שלושה חדשים לאחר תום שנת השומה,
את רשימות הנישומים לכל ולפי סוגי וענפי הכלכלה.
(ב) רשימת הנישומים תפרט את סכום ההכנסה החייבת
במס של כל אחד מהם, כפי שנמסר בדו"ח שהוגש על ידו, וכפי שנקבע על ידי פקיד
השומה, ופסק דין בית המשפט (אם נתקיים משפט).
(ג) שר האוצר יהיה זכאי שלא לפרסם, או לדחות
פרסום, סוג או ענף אם יקבל לכך אישורה של ועדת הכספים.
(ד) כל אדם זכאי לגשת לעיין ברשימת הנישומים,
גם אם לא יתפרסמו בזמנים ובמקומות שיקבעו מטעם שר האוצר."

א. ציזלינג:

הצעתנו היחה: "שר האוצר רשאי לפרסם רשימת כל
הנישומים או - בהסכמת ועדת הכספים של הכנסת -

ז. סוזאייב:

רשימת ענף מסויים בשלמותו."

את ההצבעה בסעיף זה נדחה למחר. אנו עוברים
לסעיף 4. - דמי ייצוג. ד"ר ברבמן הביא בענין
זה הצעה מנוסחת. בענין זה ישנן 5 הצעות:

היו"ר י. גורני:

- 1) למחוק כליל כל אפשרות של שחרור ממס-הכנסה לגבי קצובה אחרת, אם אין זאת קצובת מחיה או נסיעה - הצעת הממשלה;
- 2) לפתוח במקצת את הדלת ולתת אפשרות, במקרים מסויימים, על-פי הצעת שר האוצר ובאישורה של ועדת הכספים, לאשר שחרורים כאלה - אבל למחוק את ה-200 ל"י;
- 3) להשאיר את 200 הלירות ולא יותר;
- 4) גם לאשר את 200 הל"י וגם לאפשר לשר האוצר להציע לוועדת הכספים יוצאים-מן-הכלל;
- 5) על אף האמורא בכל חוק אחר, דמי ייצוג ותשלומים דומים לא יהיו משוחררים מהמס - הצעת חבר הכנסת בדר, הטוען כי ע"י חוק מס-הכנסה אין מציעים לשנות את חוק משכורת חברי הכנסת, ושם מדובר על דמי ייצוג.

א. ציזלינג: אני מזכיר פרט שהזכתי בסעיף זה: אני מבקש להוסיף,
אחרי המלים "לגבי קצובת מחיה" וקצובת נסיעה -
"הוצאות נסיעה של מקבלי שכר למקום עבודתם". או לפרט שקצובת נסיעה כוללת הוצאות
נסיעת עובדים למקום עבודתם. ישנה קצובת נסיעה שמקבלים מנהלים - וזה משוחרר.
אבל גם לפועלים ישנן הוצאות נסיעה, והם אינם מקבלים קצובה, ובכל זאת יש לשחרר
אותם.

א. ציזלינג:

ישיבת ועדת הכספים
10.6.52

ד"ר ברגמן:

הסעיף הזה מדבר על הקצבה חדשית שמפעל בותן לעובד, בין אם הוא מוציא הכל על נטיעה או לא. אם המעביד משלם לפועל את הוצאות הנטיעה בלבד - ברור שזה משוחרר מהסמך. ההצעה שמציע חבר הכנסת ציזלינג מקומה בפרק המדבר על ניכויים וזיכויים.

א. ציזלינג:

אם עצם העניין יתקבל - לא אכפת לי באיזה סעיף הוא יהיה. אולם לא יתקבל - אני רוצה שהסתייגותי ~~תכונה~~ בסעיף זה. אם זה יהיה בסעיף אחר בלי קשר עם מה שמדובר באן - זה ייראה כפריבילגיה שאני רוצה לתת לפועלים, ואין הדבר כד. אפשר להגיד: "הוצאות נטיעה של מקבלי שכר למקום עבודתם, בין אם הן על חשבון המעביד ובין אם על חשבון השכר בעצמו."

הגו"ר י. גורני:

אני דוחה את ההצבעה בסעיף זה. את ההצבעה בהצעתו של חבר הכנסת ציזלינג נקיים ביחד עם סעיף 11. אולם אם ההצעה תיפול - תהיה הזכות לחבר הכנסת ציזלינג להביא את הסתייגותו כאן.

י. פורנר:

אני מבקש לדחות את ההצבעה בסעיף זה למחר, כדי שאוכל לעבור על 5 ההצעות של דמי-יצוג, ולבחון אותן.

(מר ד. הורוביץ נרבה).

הגו"ר י. גורני:

אנו דוחים, אפוא, את ההצבעה בסעיף זה למחר, ועוברים לסעיף הבא בסדר-היום. מר הורוביץ ימסור לנו סקירה על המשא-ומתן שהתנהל בלונדון בנוגע לדלק.

סקירת מר הורוביץ

ד. הורוביץ:

ראשית, ברצוני לבקש את חברי הוועדה לשמור על הסודיות. לא נהוג לפרסם פרטים במשא-ומתן בינלאומי וכל פרסום מקשה אחר-כך על משא-ומתן של בא-כוח מדינה.

אספקת הדלק שלנו מורכבת משני חלקים: 2/3 ממנה לפי ההסכם הקיים בין חברות הנפט / זה שנים רבות, /חברת "של" הבריטית, ו-1/3 מחברות אמריקאיות, שהן שתיים: "סוקוני וואקום" המספקת כ-80% מתוך שלישי זה, ו-"סטנדרט אויל". היינו מקבלים את הדלק מהמזרח התיכון בצינור הנפט מהמפרץ הפרסי - מקירקוק - ופה היינו מזקקים אותו, כ-3 מיליון טון ליצוא, והיינו מרויחים ע"י כך את הוצאות הזיקוק. לרגל חסימת תעלת סואץ נפסק דבר זה, ואנו מקבלים כעת נפט גלמי מוונצואלה. זה עולה לנו 18,000,000 דולר יותר מאשר היה אולה להביא זאת מהמזרח התיכון. על ידי זה שאנו מוכרחים להביא את הנפט משם, אנו מוציאים בשנה 45,000,000 דולר לנפט. מזה אנו משלמים 2/3 בסטרלינגים ל"ושליש בדולרים. 18,000,000 הדולר האלה אינם רק הובלה, אלא ישנו הבדל גדול במחירים.

על סמך זה ישנן כמה וכמה טענות כלפי בריטניה בענין הסואץ, שהבטיחו לפתוח. אנו אוטרים: אם אין פותחים בכוח את תעלת סואץ מתוך נימוק - כפי שאמר מר אידן בפרלמנט הבריטי - שאין רוצים להרחיב את שטח הסכסוך עם מצרים - הרי עליהם ~~לשאף~~ לפנות אותנו לעזור לנו. זה היה בטווח חצי-פוליטי חצי-כלכלי. הגענו ~~לצאצא~~ לנקודה שהיה קשה לממן את הסכומים העצומים האלה, שהם כולם במזומנים. בפעם האחרונה הצלחנו להוציא 5,000,000 לירות - שקיבלתי בנטיעתו הקודמת. זה הלך בקושי רב, כיוון שלפני כן מנו לפנינו שלושה נימוקים של סירוב: א) מצבה הקשה של בריטניה; ב) ניירות ערך אין משחררים; לא היה תקדים כזה לשום מדינה וחסומים אצלה מאות מיליונים לירות; ג) היה זה שבווע לפני הבחירות. אולם אז השפענו בענין זה והצלחנו לקבל את 5,000,000 הלירו ושלמתי.

אולם כעת הסטרלינגים שלנו ~~צאצאצא~~ נידלו, גם היחרות, והמצב היה קשה וחמור, בקשר עם סימון הדלק. היה רעיון לפנות אז בנימוק כזה של תעלת סואץ לבריטניה, בהצעה של אשראי לזמן ארוך, בשביל קניית חלק מן הדלק. בענין זה פנה ציר ישראל בלונדון לאדם שניהלנו אתו לפני כן את המשא-ומתן הקודם, סגן שר האוצר, לסלי רואן, ושאל אותו מה יחסו לענין זה. תשובתו היתה שאני אבוא ללונדון, הם ישמחו מאד וכו', אבל "אם הוא חושב לקבל את הטלורה - אין צל של תקווה". בכל זאת, תחת לחץ התוצאים הזנחנו זאת, היה זה חדשים לפני שנשעתי. כאשר היה שר החוץ באנגליה הוא דיבר על זה עם שר החוץ הבריטי שלא יכול היה לתת תשובה, אבל הסכים לסדר פגישה בין מר שרת, ביני בניין שר האוצר הבריטי מר בטלר. זאת היתה הסכמה מצד מר אידן והוא אישר אותה וקיבלתי אז את הטלגרמה לבוא כעבור 24 שעות. היה זה שלושה ימים אחרי שהייתי בוועדה הזאת ובפרדתי לחופשת סהלה.

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
10.6.52

ד. הורוביץ:

נימוק כלכלי וגם נימוק לעצם העניין. 5,000,000 פונט זהו כסף רב גם באנגליה - כ-15,000,000 דולר.

(ג) הם אינם מאמינים שהם יצאו עם הענקת חד-פעמית או מלווה חד-פעמי. הרושם הוא שאם יתנו כרגע, זה יצור תקדים, ובאותם החודשים בשנה הבאה יצטרכו לתת שוב ושוב כדייה מתחדת במשך כמה שנים, כל שנה מלווה של 5,000,000 - 6,000,000 לירות, שחלק מהם ייעשה על ידי קרדיטים מתובנים - לא היה להם רצון לעשות.

אלה וזו שלושת הנימוקים. אילו היו בטוחים שהמלווה הוא פעם אחת - 5,000,000 לירות שגם אצא אותן יקבלו בחזרה - היה זה אולי משפיע במידת-מה על הנימוק השני.

עמדה השאלה של מימון ביניים, כי הדלק הרי מגיע ארצה במשך כל הזמן, ויש צורך במימון ביניים. המימון הזה סודר לזמן-מה. הוא ישנו היום, יהיה גם בחודש הבא וקצת הלאה. המימון הזה סודר בחלקו על ידי אשראי שונה שהשגנו בעיקר באנגליה וחלקו בשוויצריה אצא ובריקה, וחלקו על ידי תשלום חד-פעמי שקיבלנו מחברת נפט בריטית אחת, לא בתור קרדיט, אלא על יסוד תביעה מסויימת שהגשתי. התביעה לא היתה מבוססת גם על החוזה והזכיון שיש לחברה - אלא היתה זאת במידת-מה תביעה מוסרית. באופן יורדי לא יכלתי לקבל את הכסף, וזה היה בתור תשלום חד-פעמי שאינו מבוסס על הקונצסיה. הסכום היה 450,000 לירות מסרלינג. זאת לא נצטרך להחזיר וסכום זה יופיע בתור הכנסה פנימית שלנו. היות ולחברה זאת יש אינטרסים גדולים בארצות ערב ונתנה לנו תשלום שיוכל לעורר יחס שלילי מצד ארצות-ערב, הכטחנו להם סודיות בעניין זה. זה היה חלק נוח מאד, כי אין צורך להחזיר אותו.

ה. בדר: התמורה שלנו גם היא בטור?

ד. הורוביץ: אין שום תמורה. זה נעשה מתוך רצון טוב. התביעה שלנו היתה: אותה חברה משלמת בארצות אחרות סכומים ידועים בעד זכויות שונות שאי-אפשר לערער עליהן. היות וכאן היתה ממסלה מנדטורית בריטית, החברה הזאת, בתור חברה בריטית, לא שילמה כספים אלה. אמרתי שאין זה הוגן. בכל מקום הם שילמו - רק אצלנו לא, וזה לא יתכן. זה היה נימוק מוסרי - אבל חזק. בהצבעה בהנהלת החברה היו הקולות שקולים: מחצית ממספר המצביעים בעד, ומחצית - נגד, ויושב-הראש הכריע בקולו. אני חוזר ואומר: אין שום תמורה.

על-כל-פנים, המימון הובטח ממקורות אחרים, כי צריך היה להטיל אתו מסקמות שונים, אבל המספר שחששנו לא - לא בא, ואני מקווה שלא יבוא. האשראי באנגליה ובשווייץ הוא ממקורות יהודיים.

היו"ר י. גורדי: בענין הסודיות ברצוננו לציין, שקיבלתי אתמול מכתב חתום על ידי המזכיר הצבאי של ראש הממשלה, בזו הלשון: "ראש המטכ"ל הביא לתשומת לבו של שר הבטחון כי קרא באחד מעתוני הערב דו"ח מדוייק על פרטים מתוכן הדיונים של ועדת הכספים, בו אצא הרצה על בעיות השחרורים מס-הכנסה של צבא הקבע. שר הבטחון ביקש להביא זאת לידיעת הוועדה, ולא ייתכן שיימסרו פרטים צבאיים או אחרים, עליהם דובר בוועדה."

עלי לומר שזה פעמים אחדות אקרו דברים כאלה. קשה להטיל את האחריות לוקא על חברי ועדת הכספים אם אין הוכחה שאיש מסויים מתוך הוועדה מסר דברים. אבל אם חברי הוועדה נכשל, אין הוא נכשל בעבירה אישית, אלא הוא מכשיל את כל חברי הוועדה. אין לי אלא לחזור בפעם נוספת, ביחוד לאחר דבריו של מר הורוביץ, שעל חברי הוועדה להזהר מאד ברשימות שהם רושמים.

א. ציזלינג: (א) אני מסכים שבדברים שדורשים שיישקרו. בסוד - חובה הסודיות חלה עליהם.

(ב) לא נכשלתי בעבירה כזאת, אולם אני כופר בהנחה שעניין זה של מס-הכנסה לצבא הקבע היה עניין שצריך היה לנקש בו סודיות. דרגת מסים של עובדי שירות איננה סוד.

היו"ר י. גורדי: היו תזכירים שנקראו, והמטכ"ל הוסיף דברים וביקש שלא לפרסם אותם. איש אינו חולק על כך שאין זה סוד עצם העובדה שמדברים על מס-הכנסה של צבא-הקבע.

י. פורדון:
נזדמנת בלונדון בזמן המשא-ומתן של מר הורוביץ, ואני חושב שעלינו להודות לו, מפני שזה היה משא-ומתן קשה מאד והתנאים האובייקטיביים היו גורמים, לפי הערכתי, נגד הצלת המשא-ומתן, ולנהל משא-ומתן בתנאים כאלה היה קשה מאד.

בורדאי העריך מר הורוביץ את המצב לפי שהוא, ולא היו לא אשליות רבות כאשר נסע. האם בתנאים כאלה לא היתה חובת האוצר לא לחכות עד הרגע האחרון שהיו פרסומים שנשב בלי דלק, אלא היה צריך לשקול את האפשרות של אי-הצלחה במשא-ומתן?

אני מכין שיטת סידור ארעי, ואני מעריך זאת. אבל בענין זה אני רוצה להזדהות עם האוצר האנגלי, ואני שואל: מה יהיה מצבנו לאחר 3-4 חודשים? לי נדמה שההגבלות יכולות לחסוך רק אחוז קטן מאד ועלינו לשקול היטב מה תהיה הפוליטיקה שלנו בכל השטח הזה של דלק בעמיד, ורצייתי לשאול את מר הורוביץ אם בנידון זה ישנה מחשבה כלשהי?

מ. קלמן: (א) לכמה זמן נעשה הסידור האחרון הזה?

(ב) מה חושב האוצר לעשות להבא? האם ישנה תכנית?

ז. טרנאיב:
מר הורוביץ, למעשה, חייב לנו חוב, הוא צריך היה לבוא ולחת פירוט בקשר למאזן התשלומים. כיצד משתקף כל הענין של דלק בתמונה הכללית של מאזן התשלומים?

(ב) בהעגקה יש חלק מסיים לדלק, ומאין בא כל

שאר הכסף מאמריקה לשם כך?

(ג) ברור היה לכולנו שההד בקשר לבטחון המדינה

הוא בלתי רצוי.

י. נדר:
המיד ראיתי בעין טובה את המאמצים האינדיבידואליים של מר הורוביץ, ודווקא ברגע שהוא פעם לא הצליח - אני חייב להגיד שזה בוודאי לא בגלל חוסר מאמצים מצידו. בכל זאת אני חושב שהיתה זאת שגיאה חטויה לגייס את מכתב הנשיא בענין זה, לפני שהיתה ידיעה ברורה שמכתב זה יצליח. אני חושב שלפחות עמדת נשיא אאאאא של מדינה סוברינית מחייב שהוא לא יופיע בתור מבקש בשער, אפילו לא במכתב למלך, מכל-שכן לראש הממשלה. עלי עשן דבר זה רושם קשה. לא הייתי משנה את דעתי גם אם זה היה מצליח.

ד. הורוביץ:
הד"ר וייצמן כתב את המכתב בעיקר לא בתור נשיא המדינה, הוא ירדו הפרטי של צ'רצ'יל, והמכתב נשא אופי יותר של פניה אישית של ידיד לידיד מאשר של נשיא לראש ממשלה.

י. נדר: בכל זאת אני חושב שלא היה צריך לעשות זאת.

(ב) כיוון שהיו נימוקים פוליטיים גם לממשלת לונדון בענין זה - נשאלת שאלה: מדוע לא הפעלנו נימוקים פוליטיים משלנו?

ד. הורוביץ: הפעלנו.

י. נדר:
אין עושים זאת על ידי דיבורים ביננו לבין האנגלים ישנה בעיה של הסואץ, שהיה צריך להפעיל אותה באגו זה - אולי מבחינה דיפלומטית כללית, שמצרים לא כיבדה את דעתה של מועצת הבטחון, וגם בהגנה עצמית ממש. מצרים אינה יכולה לגרום לנו הפסד שנתי של 18,000,000 דולר ביד חזקה. אני חושב שזוהי הזנחה מצד הממשלה.

(ג) ישנה בעיה של אספקת נפט ארצה, וגם אספקת נפט בארץ. בהזדמנות זו אני רוצה להביא את דאגתי אאאאא העמוקה על כך שדבר טכני כמו חוק מכרות לא נתקבל בכנסת לפני שנתיים. העובדה שהענין מסתובב זה 3 שנים בממשלה ובמשרדים, עולה לנו ביוקר רב. אם נכון שדבר זה מפריע לנסיגות ולחטיפושי - הרי חייבים דווקא עכשיו לעשות צעד בענין זה.

(ד) הרי ישנו חוק גם נגד מעשי איבה שאינם מעשי מלחמה, כמו: בלוקדה וכדומה. לא יתכן שבזמן שמדינה קטנה כמו לבנון מעיזה לזקק נפט, להוציא נפט ולהרויח בו - באותו זמן היא משתתפת בבלוקדה הזאת. לא יתכן

ישיבת ועדת הכספים
10.6.52

י. ברר:

שטוריה תעשה זאת, ולא יתכן שניתקל בסואץ כמו בכלי-קודש של זרים, המשתמשים בדרך מעבר, בינלאומית זאת בתור בלוקדה. אני רואה שכל התקוות של שכנוע בדרך של משא-ומתן לא התגשמה. אם לא יראו שאנו מדינה שיש לנו גם כוח - תהיה זאת שגיאה מצידנו, והמשלה תגיע לאותה דעה בעוד חודשים אחדים, כאשר המצב יהיה יותר גרוע - אבל אם זה לא יקל על מצבנו אז.

ש. דיני:

גם אני רוצה להביע את אצרי על כך שהשתטשו בשטח של הד"ר וייצמן. אולם אם כבר נעשה הדבר - מדוע היה הכרוז לפרסם את חליפת המכתבים?

ד. הורוויץ:

המוכן לא התפרסם. עצם העובדה התפרסמה בגלל בזילה כאן. נודע לי הדבר כאשר הייתי כבר בשווייץ.

ש. דיני:

שאלה שניה: מדוע לא עשו לפני בן כבר קיצוצים בדלק?
ג) למה לא להחמיר עכשיו בקיצוצים בנפט, בהתחשב עם העובדה שצריך להיות לפחות מלאי בשביל הצבא? מדמה לי שההפסקה לשני ימים בשבוע אינה אומרת הרבה, כי אפשר להאריך את היום גם ללילה. לדעתי מחטב היה אילו קבעו מספר גאלונים ולא מספר ימים.

ד) מה הן השמועות בדבר רומניה?

ד. הורוויץ:

אין לשמועות אלו כל יסוד.

א. ציולינג:

אני חושב שאנו משתמשים במילוי התפקיד של העכבר במשחק הזה של החתול והעכבר לגבי המעצמות האלו, וזה משתקף וישתקף בצורה יותר חמורה.

נעוץ

ב) אני חושב שהמקור לכספים היה צאצא/בולקו לא רק בקבלה; כי אם גם במניעת בזבז, כי הסכום המוצא להברחה באמצעות חבילות ומתנות, מקביל לסכום הדרוש בעד הדלק.

ג) אשר להנחה הסופית אשר באמרה בפסקנות, שלא היה שום דבר בנוגע לרומניה - אני מסכים שלא היה. לא היתה כל דאגה למקורות שאפילו אנגליה עצמה הגיעה לשימוש בהם, ואנו לא הפנינו את תשומת לבנו לכך, בגלל התפקיד שאנו ממלאים במשחק הפוליטי הזה.

הייתי רוצה לדעת פרטים על הכמויות ועל השתקפות הדברים בתכנון מסוי-יומי.

היו"ר י. גורני:

עקבתי אחרי המשא-ומתן הדומאטי הזה שהתנהל במשך כמה שבועות על ידי מר הורוויץ באנגליה, ורציתי לומר שמר הורוויץ קצת פיוק אותנו על ידי הצלחותיו המרובות מצאצא/בולקו בסו"מים קודמים. נוצרה הרגשה בציבור שהוא קבלן להצלחות. הציבור הוא כפוי-טובה. אם פעם אחת אמן מצליחים - הרי הוא נוהג לשכוח את כל ההצלחות הקודמות. אני רוצה להיות אחד מאלה המדגישים שיש לו חשבון, מאזן כללי, ואי-הצלחה אחת אינה מבטלת את ההצלחות שהיו לו.

אני קצת מרוצה, למעשה, שמר הורוויץ לא הצליח הפעם. זה נתן לנו דחיפה לפקוח את עינינו שלא נחיה בגן-עדן של טפשים, וזהו שנתן את הדחיפה לאחוז באמצעים דואסטיים ככדי לעמוד על כל חומרת המצב.

ד. הורוויץ:

אני רוצה להודות ליושב-ראש ולחברי הוועדה על דברי הערכתם.

את הקיצוצים התחלנו לתכנן זמן רב לפני שיצאנו למשא-ומתן. אבל יש להביא בחשבון גורם אחד: אין איש יותר בעד קיצוצים ממני. אבל אין שטח - מחוץ לחיטה - שקיצוצים בו הם יותר קשים מאשר בשטח הדלק, ואין שטח שבו הם מהווים פחות פחדון לשאלה. ישנו מושג בכלכלה של "ביקוש גמיש". זהו הביקוש הנלתי גמיש ביותר. אנו רואים לפנינו את המכונניות הפרטיות, אבל זה מהווה 1% של התצרוכת. אם נאסור את כולם - לא יתחזה הדבר את השאלה דלה

א.ב.פ

ישיבת ועדה הכספיים

10.6.52

חוק הנפט יבוא לכנסת, אני סבור, עוד החודש.

ד. הורוביץ:

הי"ר י. גורי:

חבר הכנסת סוזאייב הזכיר את ענין טאזן התשלומים לפני מונח התיק המכיל את הוויכוח על הסקירה. קיימנו כמה דיונים בענין זה, וסיעת הציונים הכלליים הגישה סיכומים שלה, והוחלט שנעביר אותו למנהל משרד האוצר, אבל לרגל מחלתו ונטיעותיו לא קיבלנו תשובה. אני חושב שחבר הכנסת סוזאייב מסכים שאין זו שאלה אקטואלית ביותר כרגע.

ד. הורוביץ:

אני מציע לדחות את הוויכוח הזה לשבועות אחרים, והיה רצוי כבר שהמנהל החדש ירצה על זה.

הי"ר י. גורי:

ישיבת ועדה המשה לענייני השימוש בכספי העונקה האמריקאית, בטלה.

הישיבה סגורה.

(הישיבה נועלה בשעה 13.30)